

vastgesteld, totdat de juiste lijnen voor het geheel zijn getrokken. Het valt zelfs te betwijfelen, — dit zij in het voorbijgaan gezegd — of deze geheele Cyclus der Praktische Theologie, die uitsluitend past in het kader door *Schleiermacher* gevormd, niet zou moeten vervallen, al is het door *Hagenbach*, *Doedes* en anderen in bijzaken gewijzigd.

Er zijn vakken, die betrekking hebben op :

- I. *De gestalte van de kerk des Heeren* — het kerkrecht.
- II. *Op haar levensbeginsel* — de bediening van woord en sacrament, waardoor Christus de gemeenschap met haar onderhoudt — Homiletiek en Liturgiek.
- III. *Op haar wasdom* — waardoor de schatten en gaven van Christus den afzonderlijken leden worden geschonken — Katecheze en Profetie, Poimeniek en Diakonaat.
- IV. *Op hare werkzaamheid naar buiten* — het werk der Zending, Halieutiek, enz.

I. Dat de Theologische ontwikkeling na *Schleiermacher* niet heeft bijgedragen tot den bloei van „het kerkrecht” wordt ons duidelijk, zoodra wij bij Prof. *Doedes* in de leer gaan. Het wordt smadelijk door hem buiten de landpalen der Praktische Godgeleerdheid gezet.

„Niet, hoe het eigenlijk behoorde te zijn, ook niet, hoe het vroeger geweest is, maar hoe het thans werkelijk is, daarop komt het, zoo hooren wij hem zeggen, voor de kennis *van* en het leven *in* den tegenwoordigen tijd in de eerste plaats aan.”⁽¹⁴⁾ Daaruit volgt nu, dat het kerkrecht „geen uitsluitend Godgeleerde wetenschap is, en voor zoover het niet tot de historie der Kerke behoort, der Rechtsgeleerdheid”⁽¹⁵⁾ wordt toebedeeld.

Van Oosterzee volgt hem op den voet. „Voor zoover het kerkrecht een deel, niet der Juridische, maar der Theologische weten-

⁽¹⁴⁾ Doedes Encycl. bladz. 142.

⁽¹⁵⁾ T. a. p. 142 en 143.